

Czesław Parzyszek

Droga do synodu biskupów na temat nowej ewangelizacji

Studia Theologica Varsaviensia 51/2, 35-52

2013

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

CZESŁAW PARZYSZEK SAC

DROGA DO SYNODU BISKUPÓW NA TEMAT NOWEJ EWNAGELIZACJI

WSTĘP

Coraz częściej rodzi się pytanie, jak skutecznie dziś głosić Ewangelię, by przyczyniła się do odnowy współczesnego świata? W jaki sposób? Jakim językiem? Te pytania podjął już Ojciec Święty Paweł VI, w związku z Synodem Biskupów w 1974 roku, w adhortacji *Evangelii nuntiandi*, a termin „ewangelizacja” zdobył swoje trwałe miejsce w Kościele Katolickim. Dopiero jednak od chwili, gdy św. Jan Paweł II dorzucił do niego przymiotnik „nowa”, „nową ewangelizację” uczynił ideą przewodnią całego swego pontyfikatu. Termin ten wszedł w powszechne użycie już nie tylko do języka teologicznego i kościelnego¹.

¹ Adhortacja Pawła VI, *Evangelii nuntiandi* i szereg przemówień Jana Pawła II na temat nowej ewangelizacji przyczyniły się do nowych publikacji teologicznych. Nie brakuje ich również w języku polskim. Oto niektóre z nich: J. Salij, *Ewangelizacja: uwagi elementarne*, Znak 10(1992), s. 4-16; *Nowa ewangelizacja*, kolekcja „Communio”, t. 8, L. Balter, S. Dusza, F. Mickiewicz, S. Stancel (red.), Poznań 1993; *Nowa ewangelizacja odpowiedzią na wyzwania obecnego czasu*, K. Góźdź (red.), Lublin 1993; A. Lewek, *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II*, t. I, Katowice 1995; K. Pawlina, *Nowa ewangelizacja i jej realizacja w Polsce po 1989 roku*, Warszawa 1995; W. Seremak, *Milosierdzie Boże a nowa ewangelizacja. Znaki czasu*, Lublin 2001, s. 15-38; J. Przybyłowski, *Znaczenie nowej ewangelizacji dla duszpasterstwa młodzieży*, Lublin 2001; W. Przyczyna, *Teologia ewangelizacji*, Kraków 1992; K. Jeżyńska, *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie do odnowy Kościoła i świata*, Lublin 2002; Tenże, *Maryjny wymiar nowej ewangelizacji w nauczaniu Jana Pawła II*, „Salvatoris Mater” 5 (2003), s. 278-298; W. Przygoda,

Program nowej ewangelizacji podjął Ojciec Święty Benedykt XVI. Świadczą o tym m.in. słowa: „Podzielał troskę moich czcigodnych poprzedników i uważam, że należy udzielić właściwych odpowiedzi, aby cały Kościół, odradzając się w mocy Ducha Świętego, zwrócił się do współczesnego świata z nowym zapałem misyjnym, by krzewić nową ewangelizację. Dotyczy ona przede wszystkim dawno założonych Kościołów – żyjących w dość różnorodnych sytuacjach, z którymi wiążą się różne potrzeby – oczekujących różnych impulsów ewangelicznych, chociaż na niektórych terytoriach szerzy się zjawisko sekularyzacji, praktyki życia chrześcijańskiego są dość żywotne i głęboko zakorzenione w duszy całych narodów; w innych natomiast regionach zauważa się, że społeczeństwo, jako całość, nabrało wyraźnego dystansu do wiary, tkanka kościelna jest słabsza, choć niepozbawiona elementów żywotności, które wzbudza Duch Święty; niestety, znane są obszary, które zdają się niemal całkowicie zdechristianizowane, a światło wiary powierzone jest tam świadectwu małych wspólnot: ziemie te, którym potrzebna by była odnowa pierwszego głoszenia Ewangelii, jawią się, jako szczególnie niewrażliwe na wiele aspektów chrześcijańskiego orędzia”².

1. ZAPOWIEDŹ ZWOŁANIA SYNODU BISKUPÓW I POWOŁANIE PAPIESKIEJ RADY DS. KRZEWIENIA NOWEJ EWANGELIZACJI

Benedykt XVI wciąż przywołuje na pamięć wszystkim stanom w Kościele wagę dzieła nowej ewangelizacji. Analizując współczesną

E. Robek (red.), *Ewangelizacja odpowiedzią Kościoła w Polsce na wyzwania współczesności*, Sandomierz 2011; Cz. Parzyszek, *Nowa ewangelizacja – drogą Kościoła do nadziei. Refleksje w oparciu o nauczanie Jana Pawła II*, Żabki 2010; Tenże, *The New Evangelization as a Remedy for Dechristianization*, Warszawa 2012; Tenże, *Znaczenie nowej ewangelizacji dla odnowy współczesnego świata*, Żabki 2012.

² Benedykt XVI, *Ubicumque et semper*: List został podpisany w Castel Gandolfo, 21 września 2010 roku, w święto św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty, w szóstym roku pontyfikatu Benedykta XVI. Polski przekład Listu Apostolskiego: *Ewangelia zawsze i wszędzie (Ubicumque et semper)* znalazł się w: OR, wyd. polskie, nr 1(2011), dz. cyt., s. 11-13.

sytuację wiary, Ojciec Święty wskazał, że następuje powolne wygaszanie światła pochodzącego od Boga³. Bóg dziś nie jest słyszany. I dopowiada: „Ten, Który przyszedł jest wciąż Przychodzącym”. Jednak ten Przychodzący bywa przedstawiany za pomocą przestarzałych formuł, które już nie przemawiają i nie są już dla nas zrozumiałe. Trzeba tę rzeczywistość wypowiadać na nowy sposób, gdy ludzie będą żyli Przychodzącym⁴. Ponadto, często spotyka się ludzi, którzy chcą należeć do Kościoła, ale są w znacznej mierze kształtowani przez wizję życia sprzecznego z wiarą⁵. Dlatego też podczas Eucharystii kończącej Synod Biskupów dla Bliskiego Wschodu Benedykt XVI zapowiedział zwołanie XIII Zgromadzenia Zwyczajnego Synodu Biskupów, które odbyło się w dniach 7 do 28 października 2012 r. i poświęcone zostało następującemu zagadnieniu: „Nova evangelizatio ad christianam fidem tradendam – Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej”⁶. Pragnie, by ona żyła w sercach wszystkich wierzących.

Listem Apostolskim *Ubicumque et semper* z 21 września 2010 roku, Benedykt XVI powołał do życia *Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji*. Ojciec Święty wyznaczył nowej Radzie zadania. „Pośród specyficznych zadań Rady należy wymienić: pogłębienie teologicznego i duszpasterskiego znaczenia nowej ewangelizacji; promowanie i popieranie, w ścisłej współpracy z konferencjami episkopatów, które będą mogły posiadać struktury *ad hoc*, studium, szerzenia i wprowadzania w życie papieskiego Magisterium, odnoszącego się do tematów związanych z nową ewangelizacją; upowszechnianie i wspieranie inicjatyw związanych z nową ewangelizacją, realizowanych w różnych Kościołach partykularnych, i promowanie nowych, z udziałem sił obecnych w Instytutach Życia Konsekwentnego i Stowarzyszeniach Życia Apostolskiego, jak również w stowarzyszeniach wiernych i w nowych

³ Por. Benedykt XVI, *Światłość świata*, Kraków 2011, s. 66.

⁴ Por. tamże, s. 74-76.

⁵ Por. Benedykt XVI, *Przemówienie do uczestników pierwszej sesji plenarnej Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji*, OsRomPol 7(2011), s. 40.

⁶ Por. *Pokój jest warunkiem godnego życia. Homilia Benedykta XVI wygłoszona podczas Mszy św. na zakończenie Synodu*, OR, wyd. polskie, 12(2010), s. 42.

wspólnotach; studiowanie i wspieranie wykorzystywania nowoczesnych form przekazu, jako narzędzi nowej ewangelizacji oraz promowanie posługiwania się Katechizmem Kościoła Katolickiego, jako zasadniczym i pełnym wykładem treści wiary dla ludzi naszych czasów”⁷.

W pierwszej części dokumentu powołującego *Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji* Ojciec Święty przypomniał o przesłankach biblijnych i teologicznych, wskazujących na obowiązek ewangelizacji. Odwołując się do Pisma Świętego papież podkreślił, że „misja ewangelizacyjna, stanowiąca kontynuację dzieła, jakiego pragnął Pan Jezus, jest dla Kościoła niezbędna i niezbywalna, będąc wyrazem jego natury”⁸. Benedykt XVI zauważył, że na przestrzeni dziejów misja ta przyjmowała różne formy i sposoby realizacji, zgodnie z realiami miejsca, sytuacji czy konkretnego momentu historycznego. Dzisiaj musi się ona zmierzyć między innymi ze zjawiskiem dystansowania się od wiary, które przejawia się coraz bardziej w społeczeństwach i kulturach, wydawałby się, od wieków przenikniętych Ewangelią. Z jednej strony zmiany te przyniosły ludzkości niezaprzeczone korzyści, z drugiej zaś doszło do niepokojącego zagubienia sensu sacrum, prowadzącego do kwestionowania tych fundamentów, które dotychczas zdawały się nie podlegać dyskusji, jak wiara w Boga stworzyciela, objawienie Jezusa Chrystusa i wspólne pojmowanie podstawowych doświadczeń człowieka⁹.

2. DOKUMENT PRZYGOTOWAWCZY SYNODU BISKUPÓW – *LINEAMENTA*

Dnia 2 lutego 2011 roku ogłoszono dokument przygotowawczy do Synodu Biskupów – XIII Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego zatytułowany: *Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej* –

⁷ Por. Benedykt XVI, *Ubicumque et semper*, dz. cyt., s. 13. Radą zarządza arcybiskup przewodniczący, wspomagany przez sekretarza, podsekretarza i odpowiednią liczbę pracowników. Rada ma swoich własnych członków i może mieć własnych konsultorów. Por. tamże.

⁸ Tamże, s. 11.

⁹ Por. Cz. Parzyśzek, *Znaczenie nowej ewangelizacji dla odnowy współczesnego świata*, dz. cyt., s. 58.

Lineamenta. Dokument ten liczy około 40 stron i zawiera propozycje spraw do przemyślenia podczas trwania Synodu na temat nowej ewangelizacji. Dokument składa się z przedmowy, wprowadzenia, trzech rozdziałów i podsumowania. Każdy rozdział kończy się szeregiem pytań, które wymagają zastanowienia się i odpowiedzi ze strony poszczególnych adresatów ewangelizacji¹⁰.

W *Przedmowie* czytamy o roli, jaką odgrywa wymieniony dokument. *Lineamenta*, przygotowany przy współpracy z Radą Zwyczajną Sekretariatu Generalnego Synodu Biskupów. Stanowi on ważny etap w przygotowaniach do Zgromadzenia synodalnego. Na końcu każdego rozdziału znajdują się pytania, które mają ułatwić dyskusję na szczelbu Kościoła powszechnego. *Lineamenta* zostały rozesłane do Synodów Biskupów Katolickich Kościołów Wschodnich *sui iuris*, konferencji episkopatów, Dykasterii Kurii Rzymskiej oraz do Unii Przełożonych Generalnych, a zatem organizmów, z którymi Sekretariat Generalny Synodu Biskupów utrzymuje oficjalne relacje¹¹.

Synod Biskupów będzie przede wszystkim przypomnieniem o obowiązku ewangelizacji, w centrum której znajduje się Jezus Chrystus, w którego wierzymy i o którym dajemy świadectwo¹². Ojcowie synodali winni także rozeznaczyć sytuację współczesnego świata. Zadanie ewangelizacji staje wobec nowych wyzwań, które zobowiązują Kościół, aby

¹⁰ http://www.vatican.va/rom_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20110202_lineamenta-XIII-assembly_pl.html; por. Cz. Parzyśzek, *Znaczenie nowej ewangelizacji dla odnowy współczesnego świata*, dz. cyt., s. 281-300.

¹¹ Mają one zachęcić do refleksji nad tym dokumentem w poszczególnych strukturach: diecezjach, regionach duszpasterskich, parafiach, zgromadzeniach zakonnych, stowarzyszeniach, ruchach itd. Ich reakcje powinny zostać streszczone przez zwierzchników konferencji episkopatów, synodów biskupów oraz innych wspomnianych wyżej organizmów, a następnie przesłane do Sekretariatu Generalnego Synodu Biskupów. Przy współpracy Rady Zwyczajnej reakcje te zostaną starannie przeanalizowane i włączone do *Instrumentum laboris*, dokumentu roboczego przyszłego Zgromadzenia Synodalnego.

¹² Tak decyzję Benedykta XVI o poświęceniu zgromadzenia ogólnego Synodu Biskupów tematowi nowej ewangelizacji – czytamy we *Wprowadzeniu* – jak i utworzenie odpowiedniej Dykasterii watykańskiej oraz ogłoszenie posynodalnej Adhortacji apostoelskiej *Verbum Domini* należy odczytywać w ramach całościowego planu, który wyraża dążenia do odnowy działalności ewangelizacyjnej. Por. *Lineamenta* I.

inaczej niż dotychczas zastanowił się nad tym, jaki sens mają jego działania służące nauczaniu i przekazywaniu wiary (por. Lineamenta 3)¹³. Istnieje potrzeba, aby ojcowie synodalni wsłuchiwali się „w główne rozdziały tej kościelnej działalności: narodziny, szerzenie się i stopniowe utwierdzenie «nowej ewangelizacji» wewnątrz naszych Kościołów; sposoby, w jaki Kościół podejmuje się zadania przekazu wiary i rzeczywistość je wypełnia; stan środków, jakimi dysponuje Kościół dla wzbudzania wiary (inicjacja chrześcijańska, edukacja) oraz konkretne formy, jakie dziś przybierają, a także wyzwania, z jakimi muszą się zmierzyć. Owe tematy stanowią też treść tego dokumentu” (Lineamenta 4).

Rozdział pierwszy, „Czasy nowej ewangelizacji”, przywołuje na pamięć istotę i kontekst nowej ewangelizacji. Nowa ewangelizacja jest postawą śmiałości, odważnym sposobem postępowania. Jest zdolnością chrześcijaństwa do odczytania i zrozumienia nowych kontekstów, które pojawiły się w ostatnich dziesięcioleciach w ramach dziejów ludzkości, aby w nich się zdomowić i przemienić je w miejsca świadectwa i głoszenia Ewangelii. Owe konteksty były już wiele razy analitycznie badane i opisywane (RMis 37); chodzi tu o konteksty społeczne, kulturowe, gospodarcze, polityczne, religijne (Lineamenta 6). Nastał czas nowej ewangelizacji¹⁴. Wspólnoty chrześcijańskie muszą umieć zareagować odpowiedzialnie i z odwagą na tę potrzebę odnowy, którą stawia przed Kościołem transformacja kontekstu kulturowego i społecznego. Muszą się one nauczyć, jak opanować i realizować tę długofalową przemianę, zachowując jako punkt odniesienia nakaz ewangelizacji (por. Line-

¹³ „Jednak – jak stwierdza dokument – Kościół jednakże nie staje nieprzygotowany wobec tego wyzwania: zmierzyły się już z nim zgromadzenia Synodu Biskupów poświęcone w szczególności tematowi głoszenia i przekazu wiary, o czym świadczą adhortacje apostołskie, które są ich zwieńczeniem: *Evangelii nuntiandi* i *Catechesi tradendae*. Te dwa wydarzenia były dla Kościoła istotną chwilą rewizji i ożywienia powierzonego mu zadania ewangelizacji”. Lineamenta 3.

¹⁴ Chodzi tu przede wszystkim o kraje i narody należące do tak zwanego Pierwszego Świata, w których dobrobyt materialny i konsumpcjonizm, aczkolwiek przemieszane z sytuacjami zastraszającej nędzy i ubóstwa, sprzyjają zasadzie: „żyć tak, jak gdyby Bóg nie istniał”. ChL 34.

amenta 9). Rozdział pierwszy kończy się szesnastoma pytaniami, związanymi z jego treścią.

Rozdział drugi, „Głosić Ewangelię Jezusa Chrystusa”, dotyczy istotnej treści nowej ewangelizacji, a mianowicie przekazywania wiary. Przekazywać wiarę, oznacza stwarzać w każdym miejscu i w każdym czasie warunki do owego spotkania między ludźmi i Jezusem Chrystusem. Wiara, jako spotkanie z osobą Jezusa, ma formę relacji z Nim, wspominania Go (w Eucharystii) oraz kształtowania w sobie mentalności Chrystusa, w łasce Ducha (por. Lineamenta 11)¹⁵. Przekaz wiary jest bardzo złożoną dynamiką, która angażuje w sposób zupełny wiarę chrześcijan i życie Kościoła. Nie można przekazywać tego, w co się nie wierzy i czym się nie żyje; nie można przekazywać Ewangelii, jeśli u podstaw tego nie leży „przebywanie” z Jezusem, przeżywanie wraz z Nim w Duchu doświadczenia Ojca, ale z drugiej zaś strony doświadczenie „przebywania” skłania do zwiastowania, głoszenia, dzielenia się tym, co się przeżyło, doświadczyło, jako dobrego, pozytywnego i pięknego (por. Lineamenta 12)¹⁶. Przekaz wiary rozumianej jako spotkanie z Chrystusem urzeczywistnia się poprzez Pismo Święte i żywą tradycję Kościoła pod kierunkiem Ducha Świętego (por. Dei Verbum 7 nn.; Lineamenta 13). Przekaz wiary nie dokonuje się jedynie poprzez słowa, lecz wymaga relacji z Bogiem przez modlitwę, katechezę i katechumenat (por. Lineamenta 14)¹⁷. Podmiotem przekazu wiary jest cały Kościół, który przejawia się w Kościołach lokalnych (por. Lineamenta 15). Roz-

¹⁵ W tej perspektywie przekazywać wiarę w Chrystusa oznacza stwarzać warunki dla wiary przemyślanej, świętowanej, przeżywanej i przemodlonej; oznacza to włączać w życie Kościoła. Jest to struktura przekazu wiary głęboko zakorzeniona w tradycji Kościoła. Do niej odwołuje się też Katechizm Kościoła Katolickiego, jak również jego Kompendium. Czyni to, aby ją potwierdzić, rozważyć, na nowo zaproponować. Por. Jan Paweł II, *Konstytucja apostolska Fidei depositum* (11 listopada 1992), AAS 86 (1994), s. 113-118.

¹⁶ Por. Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Christifideles laici* (30 grudnia 1988) 34, AAS 81(1989), s. 455; Posynodalna Adhortacja apostolska *Ecclesia in America* (22 styczeń 1999) 66, AAS 91(1999), s. 801; Benedykt XVI, Posynodalna Adhortacja apostolska *Verbum Domini* (30 września 2010), 94; OR z 12 listopada 2010, s. 91-92; 94.

¹⁷ Por. Kongregacja ds. Duchowieństwa, Dyrektorium ogólne o katechizacji (15 sierpnia 1997) 68.

dział ten kończy się ponad dwudziestoma dwoma pytaniami, związanymi z treścią rozdziału.

„Wprowadzenie w doświadczenie chrześcijańskie” – to temat trzeciego rozdziału. Wiele wspólnot chrześcijańskich podjęło się znaczących rewizji swych praktyk chrzcielnych, zaangażowania rodziców w wypadku chrztu dzieci oraz unaocznily moment ewangelizacji, otwartego głoszenia wiary. Dziedzina inicjacji jest bowiem istotnym elementem ewangelizacji (*Lineamenta* 18). Wiara chrześcijańska pomaga zrozumieć głębokie treści podstawowych doświadczeń człowieka. Jest to zadanie krytycznej konfrontacji i orientacji. Wprowadzać w wiarę, to znaczy również wychowywać do prawdy. Konsekwencją konieczności mówienia o Bogu jest mówienie o człowieku. Istnieje ścisły związek między wprowadzeniem w wiarę i wychowaniem¹⁸. Nie łatwe jest przekazywać nowym pokoleniom podstawowych wartości życia i zasad prawego postępowania¹⁹. W obliczu różnych kontekstów nowej ewangelizacji, świadkowie, aby byli wiarygodni, muszą być święci i umieć się wyrażać w języku swoich czasów, głosząc pośród naszego świata motywy nadziei, która ich ożywia (por. 1 P 3, 15) (*Lineamenta* 22). Trzeci rozdział, jak poprzednie, kończy się szeregiem pytań, domagających się odpowiedzi.

Na zakończenie *Lineamenta* przypominają, że nowa ewangelizacja oznacza adekwatną odpowiedź na znaki czasu, na potrzeby współczesnych ludzi i narodów, na nowe konteksty kształtujące kulturę, poprzez którą wyrażamy naszą tożsamość i poszukujemy sensu naszego istnienia. *Nowa ewangelizacja* oznacza, „że musimy na nowo rozniecić w sobie pierwotną gorliwość i pozwolić, aby udzielił się nam zapal apostołskiego przepowiadania, jakie wzięło początek z Pięćdziesiątnicy. Niech droga przygotowań do przyszłego Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólne-

¹⁸ Por. Benedykt XVI, *Przemówienie do wychowawców katolickich, Catholic University of America, Washington D.C., 17 kwietnia 2008*, OR, 19 kwietnia 2008, s. 9.

¹⁹ Trzeba będzie rozpoznać nowe energie, wyzwania, które wymagają odpowiedniej formacji, pamiętając, że podstawowym zadaniem Kościoła jest wychowanie do wiary, do naśladowania i do świadectwa oraz pomoc w wejściu w żywą relację z Chrystusem i z Ojcem. Por. *Lineamenta* 20.

go Synodu Biskupów, jego obrady będą dla Kościoła niczym nowy Wierczenik, w którym następcy apostołów, zjednoczeni w modlitwie razem z Matką Chrystusa – z Tą, która jest przyzywana jako Gwiazda Nowej Ewangelizacji – przygotowują drogi nowej ewangelizacji (Lineamenta 23).

3. *PORTA FIDEI* – PODWOJE WIARY

1 października roku 2011 papież Benedykt XVI podpisał List Apostolski w formie motu proprio pt. *Porta fidei – Podwoje wiary*, w którym ogłosił *Rok Wiary*²⁰. Rozpoczął się on dnia 11 października 2012 r., a zakończy się w uroczystość Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata, 24 listopada 2013 roku. Rozpoczęcie przypada w pięćdziesiątą rocznicę otwarcia Soboru Watykańskiego II. 11 października 2012 r. upłynęło także dwadzieścia lat od opublikowania *Katechizmu Kościoła Katolickiego*²¹, tekstu promulgowanego przez bł. Jana Pawła II, aby ukazać wszystkim wiernym siłę i piękno wiary.

Benedykt XVI ukazał zasadnicze cele *Roku Wiary*. Inauguracja *Roku wiary* w związku z pięćdziesiątą rocznicą otwarcia Soboru Watykańskiego II może być dobrą okazją, – napisał Benedykt XVI – aby zrozumieć teksty pozostawione przez ojców soborowych, które zdaniem bł. Jana Pawła II „nie tracą wartości ani blasku. Konieczne jest, aby były należycie odczytywane, poznawane i przyswajane jako miarodajne i normatywne teksty Magisterium”²². Benedykt XVI od początku swojej posługi Następcy Piotra przypominał o potrzebie odnalezienia drogi wiary, aby ukazać coraz wyraźniej radość i odnowiony entuzjizm spotkania z Chrystusem. W homilii podczas Mszy św. na początku pontyfikatu powiedział: „Kościół jako całość, a w nim jego pasterze muszą

²⁰ Tekst Listu w języku polskim został zamieszczony w Osservatore Romano, wyd. polskie, nr 12(2011), s. 4-12. Por. Cz. Parzyśzek, *Bieżące dokumenty dotyczące dzieła nowej ewangelizacji*, „Ateneum Kapłańskie” 3(2012) 619, s. 493-506; Tenże, *Znaczenie nowej ewangelizacji dla odnowy współczesnego świata*, dz. cyt., s. 302-311.

²¹ Por. Jan Paweł II, Konstytucja Apostolska *Fidei depositum* (11 października 1992), AAS 86 (1994), 113-118.

²² Jan Paweł II, List apostolski *Novo millennio ineunte*, (6 stycznia 2001), 57, AAS 93(2001), 308.

tak jak Chrystus wyruszyć w drogę, aby wyprowadzić ludzi z pustyni ku przestrzeni życia, ku przyjaźni z Synem Bożym, ku Temu, który daje nam życie – pełnię życia”²³.

Rok wiary jest zaproszeniem do autentycznego i nowego nawrócenia do Pana, jedyne go Zbawiciela świata. *Rok* winien rozbudzać w każdym wierzącym aspirację do wyznawania wiary w jej pełni i z odnowionym przekonaniem, z ufnością i nadzieją. Będzie to też dobra okazja, by bardziej celebrować wiarę w liturgii, zwłaszcza Eucharystii, która „jest szczytem, do którego zmierza działalność Kościoła (por. SC 10). Zwłaszcza w tym *Roku* każdy wierzący powinien ponownie odkryć treść wiary wyznawanej, celebrowanej, przeżywanej i przemodlonej²⁴, i zastanowić się nad samym aktem wiary.

Rok wiary powinien wyrazić wspólne zobowiązanie do ponownego odkrycia i studium podstawowych treści wiary, które znajdują w *Katechizmie Kościoła Katolickiego* swą systematyczną i organiczną syntezę. *Katechizm Kościoła Katolickiego* przedstawia rozwój wiary, poruszając nawet wielkie kwestie życia powszedniego. Po wyznaniu wiary następujące wyjaśnienie życia sakramentalnego, w którym Chrystus jest obecny, działa i nadal buduje swój Kościół. Bez liturgii i sakramentów, wyznanie wiary nie miałoby skuteczności, gdyż zabrakłoby łaski, która wspiera świadectwo chrześcijan. Podobnie, nauczanie *Katechizmu* na temat życia moralnego nabiera swego pełnego znaczenia, jeżeli umieszczone jest w kontekście wiary, liturgii i modlitwy.

Rok wiary będzie również dobrą okazją do wzmocnienia świadectwa miłosierdzia. Wiara bez miłości nie przynosi owocu, a miłość bez wiary byłaby uczuciem nieustannie na łasce i niełasce wątpliwości. Wiara i miłość potrzebują siebie nawzajem, tak że jedna pozwala drugiej, by mogła się zrealizować. Niemało chrześcijan rzeczywiście poświęca swoje życie z miłością samotnym, znajdującym się na marginesie lub wykluczonym, jako tym, do których trzeba pójść jako pierwszych

²³ Benedykt XVI, *Homilia podczas Mszy św. z okazji inauguracji pontyfikatu* (24 kwietnia 2005), AAS 97 (2005), 710; OsRomPol 6(2005), s. 11.

²⁴ Por. Jan Paweł II, *Konstytucja Apostolska Fidei depositum* (11 października 1992), AAS 86 (1994), 116.

i najważniejszych, których trzeba wesprzeć, ponieważ właśnie w nich odzwierciedla się oblicze samego Chrystusa. „Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili” (Mt 25,40).

Odnowa Kościoła dokonuje się także przez świadectwo, jakie daje życie wierzących: poprzez samo swoje istnienie w świecie chrześcijaństwo faktycznie powołani, aby rozjaśniać Słowo prawdy, jakie pozostawił nam Pan Jezus. Kościół obejmujący w łonie swoim grzeszników, święty i zarazem ciągle potrzebujący oczyszczenia, podejmuje ustawicznie pokutę i odnowienie swoje²⁵. Niezmiernie ważne będzie w tym *Roku* przypomnienie historii naszej wiary, w której przeplatają się niezgłębiona tajemnica świętości i grzechu. Podczas, gdy pierwsza z nich ujawnia ogromny wkład, jaki wnieśli mężczyźni i kobiety we wzrost i rozwój wspólnoty poprzez świadectwo swego życia, to druga musi prowokować w każdym szczerze i trwałe dzieło nawrócenia, by doświadczyć miłosierdzia Ojca, który wychodzi na spotkanie każdego człowieka. W tym okresie będziemy kierować swój wzrok ku Jezusowi Chrystusowi, „który w wierze przewodzi i ją wydoskonala” (Hbr 12, 2): w Nim znajduje wypełnienie wszelka udręka i tęsknota ludzkiego serca. W Nim, który umarł i zmartwychwstał dla naszego zbawienia, znajdują pełne światło przykłady wiary, które naznaczyły te dwa tysiące lat naszej historii zbawienia.

Pod koniec dokumentu Benedykt XVI wskazuje na przykłady wiary. Przede wszystkim na Maryję, która przyjęła słowa Anioła i uwierzyła w zwiastowanie, że stanie się Matką Boga (por. Łk 1,38). Z tą samą wiarą szła za nauczającym Panem i pozostała z Nim aż do Golgoty (por. J 19, 25-27). W wierze cieszyła się owocami zmartwychwstania

²⁵ Wierni „wzmacniają się przez wiarę”. Św. Augustyn, *De utilitate credendi*, 1, 2, w: *Pisma Starożytności Pisarzy*, t. LIV, *Pisma przeciw manichejczykom*, Warszawa 1990, s. 34 (cyt. za: *Porta fidei*, nr 7, przypis 12). Święty Biskup Hippony miał słuszny powód, aby wyrazić się w ten sposób. Jak wiemy, jego życie było ciągłym poszukiwaniem piękna wiary, dopóki jego serce nie znalazło spoczynku w Bogu. Por. Św. Augustyn, *Wyznania*, (tłum.) Z. Kubiak, Warszawa 1992, I, 1. Jego liczne pisma, w których wyjaśniał znaczenie wiary i prawdy wiary, pozostają aktualne do naszych dni jako dziedzictwo niezrównanego bogactwa i pozwalają nadal tak wielu ludziom poszukującym Boga w znalezieniu właściwej ścieżki, aby osiągnąć „podwoje wiary”.

Jezusa i zachowując w swoim sercu wszelkie wspomnienia (por. Łk 2, 19:51), przekazała je Dwunastu zgromadzonym z Nią w Wieczerniku, aby otrzymać Ducha Świętego (por. Dz 1, 14; 2, 1-4). Przykładem wiary są apostołowie, którzy zostawili wszystko, aby pójść za Nauczycielem (por. Mt 10, 28). Wierzyli w słowa, którymi zapowiadał Królestwo Boże obecne i realizujące się w Jego osobie (por. Łk 11,20). Przez wiarę poszli na cały świat, wypełniając polecenie niesienia Ewangelii wszelkiemu stworzeniu (por. Mk 16,15). Przykładem żywej wiary są męczennicy, którzy oddali swe życie, by zaświadczyć o prawdzie Ewangelii, która ich przekształciła i uzdolniła do osiągnięcia największego daru miłości, przebacząc swoim prześladowcom. Ze względu na wiarę kobiety i mężczyźni poświęcili swoje życie Chrystusowi, pozostawiając wszystko, aby żyć w prostocie ewangelicznego posłuszeństwa, ubóstwa i czystości. Z powodu wiary tak wielu chrześcijan podjęło działania na rzecz sprawiedliwości, aby uczynić konkretnym słowo Pana, który przybył, aby głosić wyzwolenie z ucisku i rok łaski dla wszystkich (por. Łk 4,18-19). Ze względu na wiarę na przestrzeni wieków mężczyźni i kobiety każdego wieku wyznali piękno pójścia za Panem Jezusem, tam gdzie byli wzywani, żeby dać świadectwo swojego bycia chrześcijanami: w rodzinie, w życiu zawodowym, publicznym, w wypełnianiu charzmatów i posług, do których byli powoływani. Ze względu na wiarę żyjemy także i my: przez żywe rozpoznawanie Pana Jezusa obecnego w naszym życiu i w historii.

4. NOTA KONGREGACJI NAUKI WIARY ZAWIERAJĄCA WSKAZANIA DUSZPASTERSKIE NA ROK WIARY

Czterdzieści szczegółowych propozycji zawiera opublikowana 6 stycznia 2012 roku w Watykanie nota Kongregacji Nauki Wiary, na polecenie Benedykta XVI²⁶. Przynosi ona wskazania duszpasterskie na

²⁶ Tekst polski został zamieszczony w Osservatore Romano, wydanie polskie, nr 3(2012), s. 53-59. Por. Cz. Parzyszek, *Bieżące dokumenty dotyczące dzieła nowej*

Rok Wiary, ogłoszony przez Benedykta XVI Listem apostolskim *Porta fidei* z 11 października 2011 roku. Mają one być pomocne w spotkaniu Chrystusa poprzez autentycznych świadków wiary, jak też w coraz lepszym poznawaniu samej jej treści. Dotyczą czterech płaszczyzn Kościoła, od powszechnej po coraz bardziej lokalne. Nie wykluczają one innych propozycji, jakimi Duch Święty natchnie duszpasterzy i wiernych na całym świecie.

Na płaszczyźnie Kościoła Powszechnego głównym wydarzeniem na początku *Roku Wiary* było XIII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów o nowej ewangelizacji, mającej na celu przekazywanie wiary chrześcijańskiej, które poprzedziła Msza św. w 50-lecie otwarcia Soboru Watykańskiego II. W ciągu *Roku Wiary* należy zachęcać wiernych, by pielgrzymowali do Rzymu, by tam wyznać wiarę w jedność z papieżem, a także do Ziemi Świętej – miejsca związanego z obecnością Zbawiciela i Maryi, Jego Matki (*Nota I, 2*). Pożyteczne będzie zachęcanie wiernych, „by zwracali się ze szczególną pobożnością do Maryi, pierwowzoru Kościoła, która «łączy w sobie w pewien sposób i odzwierciedla najważniejsze treści wiary» (KK 65). Należy zatem popierać wszelkie inicjatywy, które pomogą wiernym uznać na nowo szczególną rolę Maryi w tajemnicy zbawienia, kochać Ją miłością synowską i naśladować Jej wiarę i cnoty. Bardzo stosowne będzie w związku z tym organizowanie pielgrzymek, nabożeństw i spotkań w głównych Sanktuariach” (*Nota I, 3*).

Najbliższy Światowy Dzień Młodzieży w Rio de Janeiro w lipcu 2013 r. będzie nadzwyczajną okazją dla młodych ludzi, aby doświadczyli radości płynącej z wiary w Pana Jezusa i ze wspólnoty z Ojcem Świętym, w wielkiej rodzinie Kościoła (*Nota I, 4*). Zaleca się organizowanie sympozjów, zjazdów i zebrań, także na szczeblu międzynarodowym, sprzyjające pogłębieniu znajomości treści nauki katolickiej. Należy zwrócić uwagę, aby niektóre z nich były poświęcone przypomnieniu na nowo nauczania Soboru Watykańskiego II (*Nota I, 5, 6*) oraz studiowaniu *Ka-*

ewangelizacji, „Ateneum Kapłańskim” 3(2012) 619, s. 493-506; Tenże, *Znaczenie nowej ewangelizacji dla odnowy współczesnego świata*, dz. cyt., s. 311-317.

techizmu Kościoła Katolickiego. W specjalny sposób dotyczy to kandydatów do kapłaństwa, przede wszystkim w roku propedeutycznym czy w pierwszych latach studiów teologicznych, nowicjuszy i nowicjuszek Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, jak też tych, którzy odbywają formację przed przyjęciem do Stowarzyszenia czy do Ruchu kościelnego (*Nota I*, 6).

W czasie *Roku Wiary* należy też uważnie zapoznawać się z homiliami, katechezami, przemówieniami i innymi wystąpieniami Ojca Świętego. Pasterze Kościoła, osoby konsekrowane i wierni świeccy będą zachęceni do tego, by z odnowionym zaangażowaniem rzeczywiście całym sercem przyjmowali nauczanie Następcy św. Piotra (*Nota I*, 7). Pożądane będzie promowanie we współpracy z *Papieską Radą ds. Popierania Jedności Chrześcijan*, różnych inicjatyw ekumenicznych, które będą przypominały i wspierały «przywrócenia jedności między wszystkimi uczniami Chrystusa», co jest «jednym z głównych zamierzeń świętego Soboru Powszechnego Watykańskiego II» (DE 1; *Nota I*, 8)²⁷.

Na płaszczyźnie krajowych konferencji biskupów Konferencje Biskupów mogą organizować dni studyjne, poświęcone wierze, osobistemu świadectwu o niej i przekazywaniu jej nowym pokoleniom, ze świadomością szczególnej misji Biskupów jako nauczycieli i «zwiastunów wiary» (KK 25). Rzeczą użyteczną będzie wsparcie wznowienia publikacji dokumentów Soboru Watykańskiego II, Katechizmu Kościoła Katolickiego i jego Kompendium, także w formie wydań kieszonkowych i tanich, jak też szersze ich rozpowszechnianie za pomocą narzędzi elektronicznych i nowoczesnych technologii (*Nota II*, 2). Ważną sprawą jest odnowienie zaangażowania, aby dokumenty Soboru Watykańskiego II

²⁷ Większe inicjatywy lokalne wskazane jest zgłaszać specjalnemu Sekretariatowi, który powstanie przy Papieskiej Radzie ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji celem koordynacji różnych inicjatyw związanych z Rokiem Wiary, podejmowanych przez poszczególne dykasterie Stolicy Apostolskiej. Będzie on dysponował swą stroną internetową, aby udzielać wszelkich informacji, które będą pomocne w owocnym przeżywaniu Roku Wiary, który zakończy się papieską Mszą w uroczystość Chrystusa Króla Wszechświata, 24 listopada 2013 r. (*Nota I*, 9, 10).

i Katechizm Kościoła Katolickiego zostały przełożone na języki, w których ich przekłady jeszcze nie istnieją²⁸.

Współczesny świat jest wrażliwy na związek wiary i sztuki. Dlatego zaleca się Konferencjom Biskupów, by odpowiednio dowartościowały również w działalności katechetycznej i w ewentualnej współpracy eklezjalnej, dziedzictwo dzieł sztuki, które znajduje się w miejscach powierzonych ich trosce pasterskiej (*Nota II*, 6). Nauczyciele wykładający w ośrodkach studiów teologicznych, w seminariach i na uniwersytetach katolickich proszeni są o zweryfikowanie, czy w ich nauczaniu treści Katechizmu Kościoła Katolickiego odgrywają istotną rolę (*Nota II*, 7).

Warto przygotować, z pomocą teologów i kompetentnych autorów, popularyzatorskich materiałów o charakterze apologetycznym (por. I P 3, 15). Wierni będą mogli tym samym lepiej odpowiadać na pytania, które pojawiają się w różnych dziedzinach kultury, czy to w związku z wyzwaniem, jakie stanowią sekty, czy w odniesieniu do problemów związanych z sekularyzmem i relatywizmem, czy do «pytań, wynikających ze zmiany mentalności, która zwłaszcza w obecnych czasach zawęża zakres tego, co racjonalnie pewne, do osiągnięć naukowych i technologicznych» (*Porta fidei* 12; *Nota II*, 8).

Na płaszczyźnie poszczególnych diecezji wskazane jest, aby *Rok Wiary* zaczął się i zakończył specjalną Mszą, by w każdym Kościele lokalnym odbyła się Msza św. na otwarcie Roku Wiary i na jego uroczyste zakończenie, by «wyznawać wiarę w zmartwychwstałego Pana w naszych katedrach i kościołach całego świata» (*Porta fidei* 8; *Nota III*, 1)²⁹.

²⁸ Zachęca się do podejmowania inicjatyw charytatywnych mających na celu finansowanie tłumaczeń na języki lokalne krajów na terenach misyjnych, gdzie Kościoły lokalne nie są w stanie pokryć związanych z tym wydatków. Inicjatywy tego typu powinny być podejmowane pod kierunkiem Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów (*Nota II*, 3).

²⁹ Kongregacja zaleca, aby w każdej diecezji zorganizować dzień poświęcony Katechizmowi Kościoła Katolickiego, zapraszając do udziału kapłanów, osoby konsekrowane i katechetów. Z tej okazji, wschodnie eparchie katolickie na przykład, będą mogły zorganizować spotkanie z kapłanami, by złożyć świadectwo swojej specyficznej wrażliwości i tradycji liturgicznej w łonie jednej wiary w Chrystusa; podobnie można zachęcić młode Kościoły lokalne na terenach misyjnych, by dały nowe świadectwo swej radości wiary, która tak mocno je wyróżnia (*Nota III*, 2).

Biskup będzie mógł poświęcić List pasterski tematowi wiary, przypominając znaczenie Soboru Watykańskiego II i Katechizmu Kościoła Katolickiego w specyficznym kontekście duszpasterskim powierzonej jego pieczy wspólnoty wiernych (*Nota III*, 3). Pożądane będzie, by w każdej diecezji, pod kierunkiem Biskupa, zostały zorganizowane katechezy dla młodych i dla tych, którzy poszukują sensu życia, aby pomóc im w odkryciu piękna wiary Kościoła w spotkaniu z jej znaczącymi świadkami (*Nota III*, 3). Kongregacja zachęca Biskupów do organizowania, zwłaszcza w okresie wielkopostnym, nabożeństw pokutnych, w czasie których prosić się będzie o przebaczenie Boże, także i w szczególności za grzechy przeciwko wierze (*Nota III*, 7).

Ważne też będzie organizowanie spotkań z ludźmi nauki i kultury i stwarzanie nowych okazji do twórczego dialogu wiary i rozumu, poprzez sympozja, kongresy i dni studyjne, zwłaszcza na uniwersytetach katolickich, aby pokazać, «że nie może być konfliktu między wiarą a prawdziwą nauką, ponieważ obie, choć różnymi drogami, dążą do prawdy» (*Porta fidei* 12; *Nota III*, 8). Również potrzebne będą spotkania z ludźmi, którzy choć nie mają daru wiary, szczerze szukają prawdy. Wzorem może tu być dialog Papieskiej Rady ds. Kultury w ramach *Dziedzińca Pogan* (*Nota III*, 9).

Rok Wiary będzie mógł dostarczyć okazję do poświęcenia większej uwagi szkołom katolickim, które są właściwym miejscem, by przedstawiać uczniom żywe świadectwo o Panu i rozwijać ich wiarę, z odpowiednim wykorzystaniem narzędzi katechetycznych, takich jak na przykład *Kompendium Katechizmu Kościoła Katolickiego* czy *Youcat* (*Nota III*, 10)³⁰. Wiernych zachęca się do brania udziału świadomie, aktywnie i owocnie w Eucharystii, która jest tajemnicą wiary i źródłem nowej ewangelizacji, by byli autentycznymi świadkami Pana (*Nota IV*, 2). Temat wiary czy pewnych jej specyficznych aspektów, jak na przykład, „spotkanie z Chrystusem”, „podstawowe treści Credo”,

³⁰ Na płaszczyźnie parafii, wspólnot, stowarzyszeń i ruchów Kongregacja zachęca wszystkich wiernych do uważnej lektury listu apostolskiego Benedykta XVI na Rok Wiary *Porta fidei* (*Nota IV*, 1). Rok Wiary «będzie to też dobrą okazją, by z większym zaangażowaniem celebrować wiarę w liturgii, a zwłaszcza w Eucharystii» (*Porta fidei* 9).

„wiara i Kościół” (*Nota IV, 3*)³¹. Pożądane jest, by z odnowionym zapalem był propagowany i rozprowadzany Katechizm Kościoła Katolickiego bądź inne pomoce odpowiednie dla rodzin, prawdziwych kościołów domowych i pierwszych miejsc przekazywania wiary, na przykład przy okazji błogosławienia domów, chrztów dorosłych, bierzmowań, małżeństwa. Może to sprzyjać przyjęciu i pogłębieniu nauki katolickiej «w naszych domach i rodzinach, aby każdy silnie odczuł potrzebę lepszego zrozumienia i przekazywania przyszłym pokoleniom odwiecznej wiary» (*Porta fidei 8; Nota IV, 5*). Kongregacja zachęca, aby w *Roku Wiary* popierać prowadzenie misji ludowych i innych inicjatyw, w parafiach i miejscach pracy, by pomóc wiernym w odkryciu daru, jakim jest wiara chrzcielna, i odpowiedzialności za dawanie o niej świadectwa, ze świadomością, że powołanie chrześcijańskie «jest z natury swojej również powołaniem do apostołstwa» (*DA 2; Nota IV, 6*).

Członkowie Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego winni zaangażować się w nową ewangelizację, poprzez przyłgnięcie na nowo do Chrystusa, dzięki własnym charyzmatom i wierności Ojcu Świętemu i zdrowej doktrynie (*Nota IV, 7*). Wspólnoty kontemplacyjne szczególną intencją modlitwy niech poświęcą odnowie wiary Ludu Bożego i nowemu zaangażowaniu w jej przekazywanie młodym pokoleniom (*Nota IV, 8*). Stowarzyszenia i Ruchy kościelne niech podejmują specyficzne inicjatywy, które dzięki ich charyzmatom i we współpracy z lokalnymi Pasterzami, zostaną włączone w wielkie wydarzenie *Roku Wiary*. Nowe Wspólnoty i Ruchy kościelne, w sposób twórczy i wielkoduszny znajdą odpowiednie sposoby, by złożyć swe świadectwo wiary w służbie Kościołowi (*Nota IV, 9*).

Na koniec Kongregacja wzywa wszystkich wiernych do odnowienia daru wiary, niech starają się przekazywać własne doświadczenie wiary i miłości (*Porta fidei 14*) w dialogu ze swymi braćmi i siostrami, także należącymi do innych wyznań chrześcijańskich, z wyznawcami innych

³¹ Katecheci powinni obficie czerpać z doktrynalnego bogactwa Katechizmu Kościoła Katolickiego i organizować, pod nadzorem proboszczów, grupy wiernych oddające się lekturze i wspólnemu zgłębianiu tego cennego narzędzia, aby tworzyć małe wspólnoty wiary i świadectwa o Panu Jezusie (*Nota IV, 4*).

religii i z tymi, którzy nie wierzą lub są obojętni ze świadomością, że «przyjęli orędzie zbawienia, aby przedstawiać je wszystkim» (*Nota IV*, 10).

W tym miejscu należałoby jeszcze omówić dokument *Instrumentum laboris*, który będzie przedmiotem pracy członków Synodu Biskupów na temat nowej ewangelizacji. Został on przedstawiony 19 czerwca 2012 r. w Biurze Prasowym Stolicy Apostolskiej. Składa się z przedmowy, czterech rozdziałów i stu sześćdziesięciu punktów. Z racji swojej obszernej treści wymaga on jednak osobnego omówienia.

Summary

Benedict XVI keeps reminding all Church members of the importance of the work of the new evangelization. He wants it to be alive in the hearts of all the believers. In the Apostolic Letter *Ubicumque et semper* of 21st September 2010 he established the *Pontifical Council for Promoting the New Evangelization*. Relatively soon he designated its president and members, and specified its objectives. How much the Holy Father Benedict XVI is concerned with the work of the new evangelization for the renewal of the secularized world is confirmed by the fact that during the Mass concluding the Synod for the Near East Bishops he announced convening of the XIII Ordinary Assembly of the Synod of Bishops, which will be held from 7th to 28th October 2012, and will be devoted to the topic of “Nova evangelizatio ad christianam fidem tradendam – New Evangelization for the Transmission of the Christian Faith”.

The introductory document – *Lineamenta* – is already available and includes a number of questions, very detailed, directed to the individual Conferences of Bishops. From their answers, a working document *Instrumentum laboris* will be compiled for the Synod of Bishops to work on. But the Pope does not make do with that. He makes the idea of the new evangelization more familiar to us in his next documents: *Porta fidei* and *the Note of the Congregation for the Doctrine of the Faith with pastoral recommendations for the Year of Faith*, whose content is presented in this article.